

Motion till riksdagen

1987/88:Jo829

av Erling Bager m. fl. (fp)

om nedsmutsningen av västkusten från Nordsjön till Kattegatt

Nordsjön är ett av de livligast trafikerade havsområdena i världen. Den intensiva användningen av Nordsjön medför tyvärr också en omfattande nedsmutsning. Avsevärda mängder avfall av de mest skilda slag hamnar dagligen i havet från industrier, fartyg och genom oljeindustrin i Nordsjön.

Havsströmmar och vindar samverkar så, att det blir den svenska västkusten som till stor del blir mottagare av avfallet. Av den svenska kusten är Hallandskusten och Bohuskusten i särklass mest nedskräpade. Värst är situationen i norra Bohuslän. Orsaken till detta är strömsättningar i Kattegatt, Nordsjön och Skagerrak.

Den Baltiska strömmen från Östersjön förenar sig utanför Bohuskusten med Jutska strömmen från Nordsjön och Engelska kanalen. Strömmarna fortsätter norrut för att sedan vika av utefter norska Sörlandet och vidare ut i Nordsjön. Uppe vid Tjärnö möter den nordgående strömmen vattnet från Oslofjorden, uppblandat med föroreningarna från Idefjorden och den norska älven Glomma. Det mesta av det avfall som strömmarna för med sig kommer sedan av vind och vågor att drivas in mot Bohus- och Hallandskusterna där det så småningom hamnar på stränder och i vikar.

Praktiskt taget allt skräp på havsstränderna kommer från andra länder, från yrkessjöfarten eller oljeutvinning i Nordsjön. Det fasta avfall som kommer från kommunernas egna invånare eller från fritidsfolket är i sammanhanget av marginell betydelse. Plast är det dominerande materialet i skräpet.

Ett intressant experiment har genomförts i Storbritannien. Vid olika tidpunkter har man dumpat behållare med meddelanden längs den brittiska Nordsjökusten. Behållarna har i stor utsträckning hittats längs den svenska västkusten.

Några decenniers plastålder har påtagligt förändrat bilden av de bohuslänska stränderna. Efter vintrarnas olika stormar kan skräpvallar upp till en höjd av en meter ibland mätas i vissa vrakvikar. I vrakhögarna går det ofta att utläsa varifrån skräpet kommer, t. ex. på förpackningar med produkt-namn och ursprung tydligt synligt. Internationella konventioner mot dumpning i Nordsjön finns men dessa har hittills till stor del varit verkningslösa.

Enligt renhållningsstadgan är det kommunernas egen angelägenhet att hålla rent – även utmed stränderna. Att skräpet kommer från annat håll har formellt ingen betydelse. Något direkt statligt stöd för att hjälpa kommunerna finns inte. Nedskräpning från havet är därför en extra börda för västkustkommunerna i Bohuslän och Halland.

När det gäller att stoppa utsläppen av fast avfall beslutades på Nordsjökonferensen att Nordsjön skall bli s. k. specialområde i den internationella sjöfartslagstiftningen. Detta innebär att det om ett år kommer att vara förbjudet att släppa ut fast avfall.

Västkuststiftelsen har under 1987 genomfört en städkampanj utefter västkusten. Uppslutningen från kustbefolkningen har varit stor:

- 11 000 människor har städat stränder, däribland 320 skolklasser.
- 57 000 arbetstimmar har lagts ner.
- Skräp motsvarande 27 000 sopsäckar har samlats in.

Förutom skolelever har föreningar av skilda slag deltagit, hembygdsföreningar, byalag, båtklubbar, STF m. fl. Människor har frivilligt gått ut för att städa och plocka upp avfall som andra släppt ut. Trots den massiva arbetsinsatsen har uppskattningsvis endast ca 30 % av kusten kunnat städas. Arbetsinsatsen har gjorts trots vetskapen om att det redan efter ett par höststormar ser likadant ut igen.

Den övermäktiga uppgiften visar på nödvändigheten att förutsättningslöst utreda hur kustkommunernas stora nedsmutningsproblem i ett längre tidsperspektiv skall kunna lösas. Den nya plan- och bygglagen och naturresurslagen lägger dessutom ytterligare krav på kommunerna när det gäller planeringen av vattenområden vid kusterna. En statlig utredning bör inväga synpunkter från naturvårdsverket och kommunförbundet och kan även styra över en del befintliga forsknings- och utvecklingsprojekt (FoU) till dessa problem. I redan pågående FoU-projekt uppmärksammas nedsmutningsproblem som är gemensamma för norska och svenska kommuner.

Det är också viktigt att en sådan utredning utarbetar förslag på hur det internationella informationsarbetet kan utformas. Västkuststiftelsen har erbjudit sig att vara ciceron för nästa ambassadörsresa om denna förläggs till en vrakvik i Bohuslän. Detta för att andra länders representanter skall få möjlighet att på ort och ställe bilda sig en uppfattning om de skräpmängder det är fråga om.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att som i motionen beskrivits utreda hur kustkommunerna långsiktigt skall hjälpas att lösa problemen med nedsmutningen från Nordsjön och Kattegatt.

Stockholm den 25 januari 1988

Erling Bager (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Kerstin Keen (fp)